

İsrail Saldırganlığına Karşı Uluslararası Hukukun İmkânları

Cenap Çakmak*

Özellikle klasik uluslararası ilişkiler yaklaşımları devletlerarası ilişkilerde uluslararası hukuk kurallarının oynadığı rolün son derece sınırlı olduğunu iddia eder.¹ Güç ilişkilerinin ve çıkarları maksimize etme motifinin temel belirleyici unsur olduğunu savunan bu tür görüşlere göre uluslararası hukuk kural ve kurumları büyük ölçüde söz konusu bu güç ilişkilerinden etkilenir. Bu nedenle de aslında bu kural ve kurumların, kuruluş amaçlarını yerine getirmede son derece sınırlı bir işlevi vardır. Bu tür kural ve kurumların dünya politikasında yer alması ise daha çok temel aktör olarak görülen ulus-devletin kendi hareket alanını geniş tutma amacına atfedilir.

Diğer bir ifadeyle uluslararası hukuk kuralları özellikle güçlü devletler tarafından manipüle edilir; yine istikrar sağlama amacıyla kurulmuş uluslararası kurumlar da büyük ölçüde nispi güç oranlarını dikkate alır; yani bu örgütler daha çok güç ilişkilerinin şekillendirdiği süreçlerin çıktılarını düzenleme işlevi görür. Bu tür bir işlevi yerine getirirken de büyük güçler tarafından kendi çıkarlarını maksimize etmek ve hedeflerini gerçekleştirmek üzere kullanılır.

Böylesine bir yargıyı doğrulayacak çok sayıda örnek mümkündür. Milletler Cemiyeti'nin büyük güçlerin saldırganlığını önlemede yetersiz kalması,² daha da önemlisi büyük umutlarla yerine kurulan Birleşmiş Milletler'in de birçok sorunda adalet ve hakkaniyetten uzak bir tutum sergilemesi uluslararası kurumlara ve ilgili hukukî mekanizmalara güveni ciddi bir biçimde aşındırmıştır.³ Özellikle uluslararası ilişkilerde güvenlik ve istikrarın sağlanmasında sorumlu organ olan Güvenlik Konseyi'nde beş daimi üyenin veto hakkına sahip olması yine bu bağlamda eleştirileri haklı gösterecek bir başka örnektir.⁴ Yine uluslararası hukuk kurallarının ve çok taraflı sözleşmelerin sıklıkla ihlal edildiği de bir gerçektir. Bu tür ihlaller karşısında genellikle etkin önlemlerin alınmadığı da açıktır.

* Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü.